

Warszawa, 06.2012 r.

MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

ZW zz/mc - 87-7/12 (2125)

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Sejmowa Pani Marszałek

W związku z uchwalonym w dniu 24 maja br. dezyderatem nr 7 Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie pogarszającej się sytuacji w polskim pszczelarstwie uprzejmie informuję, co następuje.

Ad. 1. Przeprowadzenie weryfikacji zasad rejestracji środków ochrony roślin w aspekcie toksyczności dla pszczół i owadów zapyłających, a także dokonania przeglądu dopuszczonych już do użytku środków w oparciu o najnowsze badania naukowe i wycofanie z obrotu tych środków, wobec których stwierdzono letalne działanie na pszczoły. Racjonalizacja metodyki oceny toksykologicznej środków ochrony roślin w stosunku do pszczół, z uwzględnieniem okresu karencji zarówno substancji aktywnej, jak też jej metabolitów.

Zmieniające się oczekiwania ze strony społeczeństwa odnośnie sposobu prowadzenia produkcji rolnej, w szczególności stosowania agrochemikaliów, oraz większa wiedza dotycząca wpływu tych środków produkcji na środowisko i zdrowie człowieka spowodowała poszukiwanie rozwiązań pozwalających na ograniczenie stopnia chemizacji rolnictwa. W ślad za rozwojem wiedzy w tym zakresie w ostatnich latach miały miejsce istotne zmiany prawa Unii Europejskiej. Zmiany te obejmują m.in. nowe regulacje w zakresie dopuszczania do obrotu środków ochrony roślin.

Kwestia ta uregulowana jest aktualnie ustawą z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 849, z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1107/2009 (WE) z dnia 21 października 2009 r. dotyczącym wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2009, str. 1) wraz z aktami wykonawczymi m.in.:

- rozporządzeniem Komisji (UE) nr 544/2011 z dnia 10 czerwca 2011 r. wykonującym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 w odniesieniu do wymogów dotyczących danych dla substancji czynnych (Dz. Urz. L 155 z 11.06.2011, str. 1),
- rozporządzeniem Komisji (UE) nr 545/2011 z dnia 10 czerwca 2011 r. wykonującym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 w odniesieniu do wymogów dotyczących danych dla środków ochrony roślin (Dz. Urz. L 155 z 11.06.2011, str. 67),
- rozporządzeniem Komisji (UE) nr 546/2011 z dnia 10 czerwca 2011 r. wykonującym rozporządzenie (WE) nr 1107/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do jednolitych zasad oceny i udzielania zezwolenia na środki ochrony roślin (Dz. Urz. L 155 z 11.06.2011, str. 127),
- rozporządzeniem Komisji (UE) nr 547/2011 z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 1107/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów w zakresie etykietowania środków ochrony roślin (Dz. Urz. L 155 z 11.06.2011, str. 167).

Powyższe rozporządzenia obowiązują bezpośrednio w krajach członkowskich UE.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1107/2009 obowiązuje od dnia 14 czerwca 2011 r. i określa szczegółowe zasady i kryteria zatwierdzania substancji czynnych przez Komisję Europejską oraz wydawania zezwoleń na dopuszczanie środków ochrony roślin do obrotu w państwach członkowskich. Zgodnie z ww. przepisami ocena bezpieczeństwa tych preparatów prowadzona jest dwuetapowo:

- Komisja Europejska odpowiedzialna jest za zatwierdzanie substancji czynnych. Ocena substancji czynnych prowadzona jest we współpracy z Europejskim Biurem ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) oraz państwami członkowskimi.
- Państwa członkowskie dopuszczają do obrotu środki ochrony roślin na swoim terytorium. Ocena ta dokonywana jest obligatoryjnie we współpracy z innymi państwami członkowskimi. W Polsce ocena ta jest prowadzona przez podmioty upoważnione na mocy art. 43a ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin do opracowywania ocen i raportów dotyczących środków ochrony roślin.

W odniesieniu do wymagań dla substancji czynnych oraz środków ochrony roślin w kontekście ochrony pszczół i innych stawonogów niebędących celem zwalczania, zastosowanie mają szczególne zasady i kryteria oparte na ocenie ryzyka. W myśl przepisów rozporządzenia nr 1107/2009 do obrotu mogą zostać dopuszczone wyłącznie środki ochrony roślin, których stosowanie nie stwarza zagrożenia dla zdrowia człowieka, zwierząt lub środowiska:

- Zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia nr 1107/2009 substancję czynną zatwierdza się wyłącznie wtedy, gdy w oparciu o ocenę ryzyka, sporządzoną na podstawie wytycznych uzgodnionych na poziomie wspólnotowym (np. zgodnie z wytycznymi Europejsko-Śródziemnomorskiej Organizacji Ochrony Roślin /European and Mediterranean Plant Protection Organization – EPPO/ w zakresie oceny ryzyka dla pszczół PP 3/10 *Environmental Risk Assessment scheme for plant protection products – Chapter 10: Honeybees (PP3/10)* oraz oceny efektów ubocznych środków ochrony roślin wytyczna PP 1/170(4) *Efficacy evaluation of plant protection products: Side-Effects On*

Honeybees) ustalono, że stosowanie tej substancji czynnej powoduje nieistotnie małe narazenie pszczół miodnych lub nie ma niedopuszczalnych ostrych lub przewlekłych skutków dla przeżycia i rozwoju kolonii pszczół miodnych, z uwzględnieniem skutków dla larw miodnych i zachowania pszczół miodnych.

- Zgodnie z rozporządzeniem nr 546/2011 zezwolenie na wprowadzenia środka ochrony roślin do obrotu nie jest udzielane, gdy iloraz zagrożenia dla narazenia doustnego lub kontaktowego dla pszczół miodnych, wyrażający ryzyko stwarzane przez zastosowanie środka ochrony roślin dla pszczół (tzw. HQ – *hazard quotient*) jest wyższy niż 50. Wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, gdy odpowiednia ocena ryzyka przeprowadzana dla warunków stosowania środka ochrony roślin wykaże, że w warunkach polowych nie nastąpi żaden niedopuszczalny wpływ na larwy pszczół miodnych, zachowanie pszczół lub przetrwanie kolonii i rozwój.

W celu wykazania, że stosowanie środka ochrony roślin nie będzie powodować niekorzystnych skutków krótko- i długoterminowych dla pszczoły miodnej, wnioskodawca przedkłada stosowne badania oraz wykonaną na ich podstawie ocenę ryzyka, potwierdzającą bezpieczeństwo stosowania środka dla tej grupy organizmów. Dokumentacja ta musi być przygotowana ściśle wg przepisów rozporządzenia nr 545/2011. Stanowią ją sprawozdania z badań laboratoryjnych toksyczności ostrej doustnej i kontaktowej, a w przypadkach, gdy nie są one wystarczające do potwierdzenia braku występowania niekorzystnego oddziaływania środka na pszczoły, także sprawozdania z badań półpolowych (np. w klatkach lub tunelowych) czy badań polowych wykonywanych w warunkach rzeczywistych. Badania te prowadzone są w jednostkach posiadających certyfikat Dobrej Praktyki Doświadczalnej – DPD (GEP – *Good Experimental Practice*) lub Dobrej Praktyki Laboratoryjnej – DPL (GLP – *Good Laboratory Practice*).

Samo udokumentowanie przez wnioskodawcę braku niekorzystnego wpływu na pszczoły nie jest jednak wystarczające. Każdorazowo przedstawiona w tym zakresie dokumentacja podlega wnikliwej analizie i ocenie przez podmioty merytoryczne upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, na mocy art. 43 a ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. *o ochronie roślin*, do sporządzania ocen i raportów w zakresie oddziaływania środków ochrony roślin na gatunki niebędące celem działania. Dotychczasowe oceny wykonywane przez ww. podmioty nie potwierdzają obaw, że dopuszczone do obrotu środki ochrony roślin zawierające neonicotynoidy, stosowane zgodnie z przeznaczeniem, mogą wywoływać skutki niekorzystne dla przeżycia czy rozwoju kolonii pszczelich. Należy jednak podkreślić, że niektóre zastosowania środków ochrony roślin mogących potencjalnie stwarzać wysokie ryzyko dla pszczół i innych owadów zapylających wiążą się z koniecznością przestrzegania dodatkowych ograniczeń, do których zaliczyć można wymóg stosowania środka jedynie wieczorem, po oblocie roślin przez pszczoły, czy też zakaz stosowania na rośliny uprawne w czasie kwitnienia. Zwroty te – jeśli badania potwierdzają konieczność ich zastosowania – są obligatoryjnie umieszczane na etykiecie danego środka, a ich przestrzeganie gwarantuje bezpieczeństwo dla pszczół.

Równocześnie informuje, że Komisja Europejska zainicjowała procedurę zmiany rozporządzeń nr 544/2011 oraz nr 545/2011, określających zakres danych dla substancji

czynnej oraz środków ochrony roślin¹. Projekty tych rozporządzeń mają uwzględniać bieżące informacje naukowe i techniczne w zakresie badań toksyczności chronicznej dla pszczoł oraz wpływu na rozwój rodziny pszczelej i czerwiu pszczelego w różnych jego stadiach rozwojowych. Istotnym elementem tych zmian będą prawdopodobnie wnioski wynikające z opinii naukowej EFSA "Scientific Opinion on the science behind the development of a risk assessment of Plant Protection Products on bees (*Apis mellifera*, *Lombus* spp. and solitary bees)".² Ww. zmiany rozporządzeń obejmują również zmiany w części dotyczącej listy metodyk oraz wytycznych, mających zastosowanie do badań środków ochrony roślin oraz substancji czynnych³. Projekty rozporządzeń zmieniających na początku kwietnia 2012 r. podlegały konsultacjom społecznym z liczną grupą podmiotów zainteresowanych kwestiami dopuszczania do obrotu środków ochrony roślin (ok. 70 instytucji). Dokumenty te zostały przekazane do związków branżowych, uczelni wyższych, podmiotów upoważnionych do wykonywania ocen i raportów dot. środków ochrony roślin jak również organizacji pszczelarskich celem zgłoszenia uwag.

Należy również pokreślić, że przepisy rozporządzenia nr 1107/2009 w porównaniu do poprzednio obowiązujących przepisów dyrektywy Rady 91/414/EWG z dnia 15 lipca 1991 r. *dotyczącej wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin* (Dz. U. WE L 230 z 19.08.1991, z późn. zm.), wprowadziły szereg elementów, które zapewnią większe bezpieczeństwo stosowania środków ochrony roślin dla pszczoł, m.in.:

- jednym z kryteriów zatwierdzenia substancji czynnej (jak również sejfnerów i synergetyków) jest wykazanie, że substancja ta nie powoduje istotnego narażenia pszczoł miodnych lub też nie powoduje niedopuszczalnych ostrych lub przewlekłych skutków dla przeżycia i rozwoju kolonii pszczoł miodnych, z uwzględnieniem skutków dla larw pszczoł miodnych i zachowania pszczoł miodnych,

¹ projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Komisji (UE) nr 545/2011 z dnia 10 czerwca 2011 r. wykonujące rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 w odniesieniu do wymogów dotyczących danych dla środków ochrony roślin (Dz. U. UE L 155 z 11.06.2011, str. 67) - ANNEX to SANCO/11803/2010 Rev.3 (POOL/E3/2010/11803/11803R3-EN.doc),

projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Komisji (UE) nr 544/2011 z dnia 10 czerwca 2011 r. wykonujące rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 w odniesieniu do wymogów dotyczących danych dla substancji czynnych (Dz. U. UE L 155 z 11.06.2011, str. 1) - ANNEX to SANCO/11802/2010 Rev. 3 (POOL/E3/2010/11802/11802R3-EN.doc).

² EFSA Journal 2012;10(5):2668

³ projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Komisji (UE) nr 545/2011 z dnia 10 czerwca 2011 r. wykonującego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 w odniesieniu do wymogów dotyczących danych dla środków ochrony roślin (Dz. U. UE L 155 z 11.06.2011, str. 67), w części dotyczącej listy metodyk oraz wytycznych, mających zastosowanie do badań środków ochrony roślin - SANCO/11843/2010 Rev. 1 - April 2012 (Draft Commission Communication in the framework of the implementation of Commission Regulation (EU) No 545/2011 laying down the requirements for the dossier to be submitted for the authorisation of plant protection products, Publication of test methods and guidance documents under the Regulation).

projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Komisji (UE) nr 544/2011 z dnia 10 czerwca 2011 r. wykonującego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 w odniesieniu do wymogów dotyczących danych dla substancji czynnych (Dz. U. UE L 155 z 11.06.2011, str. 1), w części dotyczącej listy metodyk oraz wytycznych mających zastosowanie do badań substancji czynnych - SANCO/11844/2010 Rev. 1 - April 2012 (Draft Commission Communication in the framework of the implementation of Commission Regulation (EU) No 544/2011 as regards the requirements for the dossier to be submitted for the approval of an active substance, Publication of test methods and guidance documents under the Regulation).

- jako element obowiązkowy dokumentacji substancji czynnej wnioskodawca zobowiązany jest do przedłożenia recenzowanych, ogólnie dostępnych publikacji naukowych dotyczących substancji czynnej i jej istotnych metabolitów, poświęconych skutkom ubocznym dla zdrowia, środowiska i gatunków nie będących celem działania tej substancji (w tym: pszczoł miodnych), zgodnie ze wskazaniami NPBA, opublikowanych w ciągu ostatnich 10 lat przed datą przedłożenia dokumentacji (art. 8 ust. 5 rozporządzenia nr 1107/2009).

W zakresie metodologii przeprowadzania oceny ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin należy zauważyć, że w 2010 r. zostały zaktualizowane wytyczne Europejsko-Śródziemnomorskiej Organizacji Ochrony Roślin (*European and Mediterranean Plant Protection Organization - EPPO*) w odniesieniu do oceny ryzyka dla pszczoł PP 3/10 (*Environmental Risk Assessment scheme for plant protection products*) oraz oceny efektów ubocznych środków ochrony roślin – wytyczna PP 1/170(4) (*Efficacy evaluation of plant protection products: Side-Effects On Honeybees*).

Dodatkowo należy zwrócić uwagę na fakt, że aktualnie trwają również prace nad opracowaniem wytycznej Komisji Europejskiej w zakresie wydawania zezwoleń na dopuszczanie do obrotu środków ochrony roślin w formie zapraw nasiennych – „*Guidance document on the authorisation of plant protection products for seed treatment*” SANCO/10553/2012 rev. 0. Projekt wytycznej podlegał konsultacjom społecznym z liczną grupą podmiotów zainteresowanych kwestiami dopuszczania do obrotu środków ochrony roślin (ok. 40 instytucji). Został on przekazany do związków branżowych, uczelni wyższych, podmiotów upoważnionych do wykonywania ocen i raportów dot. środków ochrony roślin jak również organizacji pszczelarskich celem zgłoszenia uwag.

Ad. 2. Wprowadzenie monitoringu stanu liczebności rodzin pszczelich w Polsce oraz stanu zdrowotności pasieki.

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.) powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, w tym gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie (zaliczając do tego pasieki), w celu umieszczenia na rynku tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt.

Równocześnie zgodnie z art. 7 ww. ustawy podmiot prowadzący działalność nadzorowaną, w tym przypadku utrzymujący rodziny pszczele, jest zobowiązany w formie pisemnej poinformować właściwego powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia działalności, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych.

Powyższe przepisy odnoszą się wyłącznie do tych właścicieli pasiek, którzy umieszczają na rynku pszczoły lub produkty pochodzące z pasieki. Należy też podkreślić, że ustawodawca nie nałożył obowiązku aktualizowania danych dotyczących ilości rodzin pszczelich przez właścicieli pasiek.

Stworzenie bazy danych zawierającej niezbędne informacje, która byłaby aktualizowana co najmniej dwa razy do roku, wymagałoby nałożenia na pszczelarzy

dotatkowego obowiązku rejestracji pasieki niezależnie od faktu, czy pszczoły lub produkty z danej pasieki są wprowadzane na rynek oraz obowiązku zgłaszania zmiany stanu faktycznego w pasiece tj. zmiany ilości rodzin pszczelich.

Należy podkreślić, że przyjęcie takich rozwiązań byłoby dodatkowym obciążeniem dla pszczelarzy. Z dostępnych danych wynika, że hodowla pszczół w Polsce w wielu przypadkach traktowana jest hobbysyicznie. Nałożenie na pszczelarzy zbyt dużych obciążeń administracyjnych mogłoby w konsekwencji spowodować likwidację wielu małych pasiek, a tym samym spadek ilości rodzin pszczelich.

Jednocześnie takie działanie wymagałoby poniesienia dodatkowych nakładów finansowych zarówno po stronie podmiotów jak i budżetu państwa oraz zaangażowania ze strony organizacji pszczelarskich i samych pszczelarzy.

W kwestii dotyczącej stanu zdrowotności pszczół pragnę zauważyć, że zgodnie z art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt organy Inspekcji Weterynaryjnej zbierają, przechowują, przetwarzają i analizują informacje dotyczące występowania chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i obowiązkowi rejestracji, tj. w przypadku pszczół: zgnilca amerykańskiego pszczół, zgnilca europejskiego, warrozy, choroby rozłoczowej, małego chrząszcza ulowego oraz rozłoczca *Tropilaelaps*. Zgodnie z art. 51 ust. 3 pkt 1 w/w ustawy powiatowy lekarz weterynarii prowadzi księgi zawierające informacje o chorobach zakaźnych zwierząt podlegających:

- a) notyfikacji w Unii Europejskiej,
- b) obowiązkowi zwalczania,
- c) obowiązkowi rejestracji.

Powyższe dane są przekazywane do Głównego Inspektoratu Weterynarii za pośrednictwem wojewódzkich inspektoratów weterynarii, w postaci sprawozdań miesięcznych. Informacje dotyczące występowania chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania oraz obowiązkowi rejestracji publikowane są w rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej oraz przesyłane do Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (OIE). Informacje dotyczące występowania chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania dodatkowo udostępniane są na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „zdrowie i ochrona zwierząt” w rubryce „stan zakaźnych chorób zwierzęcych”.

Ponadto pragnę przypomnieć o trwającym aktualnie międzynarodowym projekcie badawczym realizowanym w ramach akcji COST FA0803, Decyzja MNiSW nr 527/N-COST/2009/0 z dnia 10 lipca 2009 roku pt. „Określenie roli czynników środowiskowych, genetycznych i chorobotwórczych w występowaniu masowej śmiertelności rodzin pszczelich” realizowanym przez Państwowy Instytut Weterynarii - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach.

Wyniki badań ww. międzynarodowego projektu mogą okazać się bardzo przydatne ze względu na ocenę sytuacji zdrowotnej pszczół w Polsce oraz pozwolą w przyszłości na podjęcie stosownych działań w zakresie poprawy sytuacji w pszczelarstwie.

Równocześnie pragnę podkreślić, że zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii opracował program mający na celu wykrycie występowania określonych

czynników zakaźnych wywołujących straty w rodzinach pszczelich oraz otrzymał upoważnienie do opracowania i uzgodnienia odpowiedniego projektu rozporządzenia Rady Ministrów wdrażającego ww. program. Przedmiotowy program zakłada złożenie trzech wizyt w wybranych pasiekach woj. lubelskiego, w trakcie których po badaniach kłuszkowych rodzin pszczelich, między innymi zostaną pobrane przez pszczelarzy lubelskiej weterynarii próbki do badań w kierunku dziesięciu jednostek chorobowych pszczół, szczególnie zagrażających populacji pszczoły miodnej.

Pragnę podkreślić, że ww. program stanowi część projektu Unii Europejskiej i Europejskiego Laboratorium Referencyjnego ds. zdrowia pszczół Anses, w którym bierze udział 17 państw członkowskich oraz podlega współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej.

Wyniki badań przeprowadzonych w uczestniczących w programie państwach członkowskich mają posłużyć do oceny rzeczywistej śmiertelności pszczół oraz pomóc ustalić jak duży udział w tym zjawisku odgrywają badane jednostki chorobowe.

Wyniki te pozwolą również oszacować stopień potencjalnego występowania chorób zakaźnych pszczół w rodzinach pszczelich na obszarze pozostałych województw.

Ad. 3 Rozważenie wprowadzenia obowiązku badania pszczół w pasiekach na występowanie zgnilca amerykańskiego, warrozy i nosemozy.

Wprowadzenie obowiązku badania pszczół w pasiekach w kierunku zgnilca amerykańskiego, warrozy i nosemozy musiałoby wiązać się ze zwiększeniem środków budżetowych na ten cel, w związku z nałożeniem nowych obowiązków na Inspekcję Weterynaryjną.

Równocześnie pragnę zauważyć, że zgodnie z ww. ustawą o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, zgnilec amerykański pszczół jest chorobą podlegającą obowiązkowi zwalczania, a warroza jest chorobą objętą obowiązkiem rejestracji. W związku z powyższym każde podejrzenie występowania tych chorób w pasiece musi być obowiązkowo zgłoszone do właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii. Zebrane w ten sposób dane o występowaniu tych chorób w Polsce są następnie analizowane przez organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Równocześnie uprzejmie informuję Panią Marszałek, że zgodnie z ww. ustawą Główny Lekarz Weterynarii kierując się aktualną sytuacją epizootyczną i epidemiczną kraju, określoną w oparciu o zebrane dane, ma możliwość opracowania i wprowadzenia programu zwalczania danej choroby lub programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń czynnikami wywołującymi choroby zakaźne lub poszerzeniu wiedzy o ryzyku wystąpienia takich chorób. Mając na względzie powyższe Główny Lekarz Weterynarii proceduje obecnie projekt rozporządzenia Rady Ministrów wprowadzający „Program mający na celu wykrycie występowania określonych czynników zakaźnych wywołujących straty w rodzinach pszczelich na lata 2012 – 2013”, który będzie prowadzony na obszarze województwa lubelskiego. Szczegółowe informacje dotyczące przedmiotowego programu zostały przedstawione w punkcie 2 niniejszego pisma.

W odniesieniu do nosemozy należy zauważyć, że nie jest ona objęta obowiązkiem zwalczania ani obowiązkiem rejestracji, jednak badania w kierunku tej choroby mają być

wykonywane w ramach ww. programu. W ramach przedmiotowego programu będą również przeprowadzone badania w kierunku zgnilca amerykańskiego pszczoł i warrozy.

Wyniki uzyskane w ramach ww. programu pozwolą na zweryfikowanie danych dotyczących chorób zakaźnych pszczoł, szczególnie zagrażających populacji pszczoły miodowej oraz ukierunkowanie dalszych działań.

Ad. 4. Wyegzekwowanie obowiązku posiadania świadectw zdrowia pszczoł dla pasiek wędrujących na pożytki.

Pragnę podkreślić, że wprowadzenie obowiązku posiadania świadectw zdrowia dla pszczoł dla pasiek wędrujących wiązałoby się z koniecznością ustanowienia przepisów, dotyczących przemieszczeń rodzin pszczelich poza teren powiatu, w którym zarejestrowane jest gospodarstwo pasieczne. Wprowadzenie takiego rozwiązania przyczyniłoby się niewątpliwie do wzrostu kosztów zarówno dla pszczelarzy, jak i po stronie Inspekcji Weterynaryjnej.

Niezależnie od powyższego, uprzejmie informuję Panią Marszałek, że Polski Związek Pszczelarski mając na względzie zapobieżenie rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych między pasiekami, wydał „Kodeks dobrej praktyki produkcyjnej w pszczelarstwie” opracowany w porozumieniu z Głównym Lekarzem Weterynarii. W ramach wewnętrznych założeń kodeksu nałożony został obowiązek na każdego pszczelarza, by w celu ograniczenia możliwości rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych, rodziny pszczoły przemieszczane poza granice powiatu zostały zaopatrzone w świadectwo zdrowia, wydane przez powiatowego lekarza weterynarii, u którego pasieka zgłoszona jest do rejestru. Zapisy kodeksu przewidują również, że przed przewiezieniem rodzin pszczelich na pożytki do innego powiatu, należy wcześniej zgłosić ten zamiar właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii, który dysponuje informacją o ewentualnym zagrożeniu, związanym z występowaniem chorób zakaźnych na obszarze jego działania.

Ad. 5. Rozważenie możliwości wprowadzenia jednolitego systemu dopłat bezpośrednich dla pszczelarstwa według liczebności rodzin pszczelich.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r. *ustanawiającym wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiającym określone systemy wsparcia dla rolników, zmieniającym rozporządzenia (WE) nr 1290/2005, (WE) nr 247/2006, (WE) nr 378/2007 oraz uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1782/2003* (Dz. U. UE L 30 z 31.01.2009, str. 16, z późn. zm.), płatności bezpośrednie przyznawane są w ramach systemów wsparcia wymienionych w załączniku nr 1 do tego rozporządzenia, czyli m. in. do upraw polowych, chmielu, tytoniu, ziemniaków skrobiowych, buraków cukrowych, owoców miękkich i pomidorów kierowanych do przetwórstwa.

W ramach Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej nie stosuje się płatności bezpośrednich w sektorze pszczelarskim. Z tego też względu Polska również nie może wspierać upraw roślin miododajnych oraz produkcji pszczelarskiej w takiej formie.

Niemniej jednak, przystępując do Unii Europejskiej Polska podjęła decyzję o zastosowaniu uproszczonego systemu dopłat bezpośrednich (SAPS), o którym mowa w art. 122 przywołanego rozporządzenia Rady (WE) nr 73/2009. Pozwala on na przyznawanie

pomocy zryczałtowanej do hektara upraw (płatność obszarowa), a jej stawkę oblicza się poprzez podzielenie dostępnego wsparcia (koperty finansowej) przez powierzchnię użytków rolnych spełniających normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska. System ten wspiera pośrednio sektory, które nigdy nie były objęte płatnościami bezpośrednimi w systemie standardowym, a więc również sektor pszczelarski.

Każdy rolnik utrzymujący rodziny pszczół, może otrzymać pomoc w ramach systemu wsparcia bezpośredniego, jeżeli posiada grunty wykorzystywane rolniczo.

Do otrzymania Jednolitej Płatności Obszarowej kwalifikują się grunty orne, trwałe użytki zielone, uprawy trwałe i ogródki przydomowe, oraz działki rolne obsadzone zagajnikami o krótkiej rotacji, utrzymywane w dobrej kulturze rolnej na dzień 30 czerwca 2003 r.

Mając na uwadze, iż pozostawienie rolników funkcjonujących na niektórych rynkach jedynie z podstawowym wsparciem w postaci Jednolitej Płatności Obszarowej skutkowałoby istotnym pogorszeniem ich konkurencyjności w stosunku do producentów z krajów UE-15, w Polsce stosowane są także uzupełniające krajowe płatności bezpośrednie. Jednakże to dodatkowe wsparcie z budżetu krajowego również nie może być przyznawane do sektorów, które nie są wspierane w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Wołec powyższego, należy stwierdzić, że nie jest możliwe ustanowienie krajowej płatności uzupełniającej dedykowanej dla sektora pszczelarskiego.

Niemniej jednak uprawy niektórych roślin miododajnych, np. gryki zwyczajnej (jako zboża), nostrzyka białego i żółtego (jako rośliny motylkowatej drobnonasiennej), są objęte krajową płatnością uzupełniającą w Sektorze I.

Ponadto, w ramach wprowadzonego w 2010 r. wsparcia specjalnego do upraw roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych, dla rolników uprawiających takie gatunki roślin jak np. koniczyna biała (która jest zaliczana do grupy roślin miododajnych) istnieje możliwość ubiegania się o przyznanie specjalnej płatności obszarowej do powierzchni upraw roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych.

Jednocześnie w kraju realizowane są działania w ramach programu PROW 2007-2013. Jednym z działań jest program rolnośrodowiskowy, którego celem jest zrównoważony rozwój obszarów wiejskich i zachowanie różnorodności biologicznej na tych terenach, w tym m.in. pszczół. W ramach tego programu rolnik, dobrowolnie przyjmując zobowiązanie rolnośrodowiskowe, wybiera spośród 9 pakietów, te które może realizować w swoim gospodarstwie o ile spełnia określone wymogi. I tak realizując Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne, rolnik otrzymuje płatność rolnośrodowiskową m.in. do uprawy roślin miododajnych (np. bodziszek iberyjski, chaber bławatek, dzięgiel leśny, krwawnica pospolita, mięta długolistna, pszczelnik moldawski i wiele innych). Realizując Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie, rolnik zobowiązuje się do wytwarzania materiału siewnego m.in. uprawiając takie gatunki roślin jak: np. komonica błotna, nostrzyk biały. Wymogi pakietów wchodzących w skład programu rolnośrodowiskowego polegają min. na ograniczeniu lub zakazie stosowania nawozów azotowych i środków ochrony roślin.

W związku z powyższym, można stwierdzić, że płatności bezpośrednie oraz założenia i wymogi programu rolnośrodowiskowego są przyjazne dla utrzymywania dobrej kondycji pszczół i przyczyniają się do ochrony ich środowiska przyrodniczego.

Ad. 6. Umożliwienie uzyskania dofinansowania na założenie i rozwój pasiek stanowiących dział specjalny produkcji rolnej, przy zwolnieniu z wymogu posiadania ziemi – dotychczas wymaganego przy udzieleniu pomocy poprzez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Producenci rolni, w tym zajmujący się chowem i hodowlą pszczoł (produkcja miodu i wosku pszczelego oraz pozostałych produktów pszczelich), a także chowem i hodowlą trzmieli, mogą ubiegać się o preferencyjne kredyty inwestycyjne, udzielane zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. Nr 22, poz. 121, z późn. zm.), w ramach następujących linii kredytowych:

- 1) kredyt na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, działach specjalnych produkcji rolnej i przetwórstwie produktów rolnych oraz na zakup akcji lub udziałów - Symbol nIP,
- 2) kredyt na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych przez osoby, które nie ukończyły 40 roku życia - Symbol nMR,
- 3) kredyt na realizację inwestycji w zakresie nowych technologii produkcji w rolnictwie zapewniających wysoką jakość produktu - Symbol nNT,
- 4) kredyt na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych z częściową spłatą kapitału kredytu - Symbol CSK.

Kwota kredytu nie może przekroczyć:

- 1) w przypadku inwestycji realizowanych w gospodarstwie rolnym 80% wartości nakładów inwestycyjnych i wynosić więcej niż 4 mln zł - linie: nIP, nMR, nNT,
- 2) w przypadku inwestycji realizowanych w dziale specjalnym produkcji rolnej 70% wartości nakładów inwestycyjnych i wynosić więcej niż 8 mln zł,
- 3) w przypadku CSK - 80% wartości nakładów inwestycyjnych na gospodarstwo rolne i wynosić więcej niż 4 mln zł (bank określa w umowie kredytu w dniu jej podpisania nominalną kwotę pomocy w formie częściowej spłaty kapitału, która nie może być wyższa niż 75000 zł oraz wysokość pomocy, która nie może być wyższa niż 35% kwoty udzielonego kredytu).

Kredyt może zostać udzielony maksymalnie na:

- 1) 8 lat - linie: nIP,
- 2) 15 lat - linie: nMR, nNT,
- 3) w przypadku CSK - okres kredytowania określany jest w umowie kredytu, przy czym okres od udzielenia kredytu do całkowitej jego spłaty wraz z odsetkami nie może być krótszy niż 5 lat i dłuższy niż 10 lat.

Karencja w spłacie kredytu nie może przekroczyć:

- 1) 2 lat - linie: nIP, nMR, nNT,
- 2) w przypadku CSK - okres ewentualnej karencji w spłacie kredytu określany jest w umowie kredytu.

Oprocentowanie kredytu jest zmienne i nie może wynosić więcej niż 1,6 stopy redyskontowej weksli przyjmowanych od banków do redyskonta przez Narodowy Bank Polski w stosunku rocznym. Należne bankowi odsetki płacone są przez:

- 1) kredytobiorcę;

- linia nIP - w wysokości połowy powyższego oprocentowania, nie mniej jednak niż 2%.
- pozostałe linie kredytowe - w wysokości 0,25 powyższego oprocentowania, nie mniej jednak niż 2%.

2) Agencje - w pozostałej części.

W przypadku CSK - oprocentowanie kredytu określone jest w umowie kredytu.

Szczegółowe warunki i zasady udzielania ww. kredytów preferencyjnych znajdują się na stronie internetowej - www.arimr.gov.pl, w zakładce: „Pomoc krajowa”.

Równocześnie uprzejmie informuję Panią Marszałek, że od 2007 r. w Polsce realizowany jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (PROW 2007 – 2013), którego strategicznym celem jest poprawa konkurencyjności sektora rolnego. Program obejmuje 23 działania skierowane do gospodarstw rolnych jak i szeroko rozumianego otoczenia rolnictwa.

Działaniem ukierunkowanym na bezpośrednie wsparcie inwestycji związanych z działalnością rolniczą (w tym realizowanych w gospodarstwach pasiecznych) jest „Modernizacja gospodarstw rolnych”. Na jego realizację w latach 2007 – 2013 przeznaczono 8 677 286,22 zł⁴, przy czym środki te podzielone zostały na poszczególne województwa i udostępnione w kolejnych latach wdrażania PROW 2007 – 2013, tak aby umożliwić dostęp do środków jak największej liczbie beneficjentów. Działanie ma na celu wsparcie modernizacji gospodarstw rolnych w celu zwiększenia ich efektywności poprzez lepsze wykorzystanie czynników produkcji, różnicowanie działalności rolniczej, a także zharmonizowanie warunków produkcji rolnej z wymogami dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego, higieny produkcji oraz warunków utrzymania zwierząt. Adresowane jest do producentów rolnych prowadzących produkcję roślinną lub zwierzęcą. O pomoc w ramach ww. działania może ubiegać się osoba fizyczna, osoba prawna, wspólnicy spółki cywilnej oraz spółka osobowa w rozumieniu kodeksu spółek handlowych, jeżeli jest posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu Kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych co najmniej 1 ha lub nieruchomości służącej do prowadzenia produkcji w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, przy czym wielkość ekonomiczna tego gospodarstwa powinna wynosić co najmniej równowartość 4 ESU. Oznacza to, że wobec beneficjentów prowadzących produkcję w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej (zgodnie z przepisami o ubezpieczeniu społecznym rolników, działem specjalnym produkcji rolnej są m.in. pasieki powyżej 80 rodzin), nie jest wymagane posiadanie użytków rolnych.

Pomoc udzielana w ramach ww. działania polega na refundacji części kosztów kwalifikowalnych inwestycji, przy czym maksymalna kwota pomocy nie może przekroczyć 300 000 zł na jednego beneficjenta czy gospodarstwo. Jednocześnie beneficjenci zobowiązani są do spełnienia warunków określonych w Programie w tym m.in. do osiągnięcia i zachowania celu operacji oraz prowadzenia wspieranej działalności przez okres 5 lat od dnia zawarcia umowy o przyznanie pomocy w ramach ww. działania z instytucją wdrażającą (Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)). W ramach działania wspierane są inwestycje materialne i niematerialne związane z prowadzoną produkcją rolną, a w szczególności:

⁴ dane wg stanu na dzień 1.06.2012 r.

- 1) budowa lub remont połączony z modernizacją budynków lub budowli służących do produkcji rolnej,
- 2) zakup lub instalacja maszyn, urządzeń, w tym sprzętu komputerowego,
- 3) zakładanie lub modernizacja sadów i plantacji wieloletnich,
- 4) zakup, instalacja, budowa lub modernizacja elementów infrastruktury technicznej wpływających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolnej, przygotowania do sprzedaży lub sprzedaży bezpośredniej,
- 5) zakup patentów, licencji, w tym licencji na oprogramowanie.

Szczegółowe zasady udzielania pomocy w ramach omawianego działania określone są w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 193, poz. 1397, z późn. zm.).

Dotychczas odbyły się 3 nabory wniosków: w 2007 r., 2009 r. oraz w 2011 r. W ramach wszystkich naborów wpłynęło 77911 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 11 044 820 682,17 zł⁵, co znacznie przekracza ww. budżet działania. Jedynie w województwie podkarpackim zapotrzebowanie na pomoc w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” wynikające ze złożonych w styczniu 2011 r. wniosków było niższe niż przewidziana dla tego województwa pula środków. Z tego względu w tym województwie planowane jest przeprowadzenie kolejnego naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach tego działania.

Ad. 7. Promocja ekologicznej produkcji pszczelarskiej w Polsce.

I. Miody w unijnych systemach jakości żywności.

W Unii Europejskiej system ochrony produktów regionalnych i tradycyjnych opiera się na dwóch rozporządzeniach regulujących zasady ich rejestracji i ochrony. Rozporządzeniu Rady nr 510/2006 w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. U. L 93 z 31.03.2006, str. 12, z późn. zm.) oraz rozporządzeniu Rady nr 509/2006 w sprawie gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. U. L 93 z 31.3.2006, str. 1, z późn. zm.). Do polskiego porządku prawnego rozporządzenia te zostały wdrożone ustawą o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 68, z późn. zm.). Ww. ustawa reguluje krajowy etap oceny wniosków.

Do systemu jakości żywności należy także produkcja ekologiczna. Zgodnie z rozporządzeniem Rady nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych (Dz. U. L 189 z 20.07.2007, str.1, z późn. zm.) oznacza ona stosowanie metody produkcji zgodnej z zasadami określonymi w ww. rozporządzeniu na wszystkich etapach produkcji, przygotowania i dystrybucji. Zgodnie z art. 1 ust. 4 rozporządzenia Rady nr 834/2007 to rozporządzenie stosuje się we wszystkich państwach Unii Europejskiej, bez uszczerbku dla innych przepisów wspólnotowych lub krajowych, w zgodności z prawem wspólnotowym i obejmującym

⁵ dane wg stanu na dzień 1.06.2012 r.

przepisy dotyczące produkcji, przygotowania, obrotu, znakowania i kontroli, w tym przepisów w zakresie środków spożywczych i żywienia zwierząt.

Przepisy dotyczące rolnictwa ekologicznego nakładają dodatkowo wymogi związane ze sposobem prowadzenia pasieki. W produkcji ekologicznej wyklucza się stosowanie GMO i produktów wytwarzanych z GMO lub przy ich pomocy, paszeka z której pozyskuje się miód ekologiczny ma być umieszczona w naturalnym miejscu, aby w promieniu 3 km od niej źródłami nektaru i pyłku były zasadniczo rośliny uprawiane metodami ekologicznymi lub roślinność naturalna lub rośliny uprawiane metodami o niewielkim wpływie na środowisko. Ule w rolnictwie ekologicznym muszą być wykonywane zasadniczo z naturalnych materiałów niestwarzających ryzyka skażenia środowiska ani produktów pszczelich. Wprowadzony jest zakaz stosowania syntetycznych repelentów podczas czynności pozyskiwania miodu oraz zakaz okaleczania pszczół, takiego jak przycinanie skrzydeł matce pszczelej. Ponadto państwa członkowskie mogą wyznaczyć regiony lub obszary, na których praktykowanie pszczelarstwa spełniającego zasady produkcji ekologicznej nie jest możliwe.

Dobrowolny system jakości żywności spotkał się z pozytywnym przyjęciem europejskich producentów i konsumentów. Obecnie coraz większy procent konsumentów rozpoznaje logo unijne umieszczane na produktach i kupuje te wyjątkowe produkty. Unia Europejska położyła bardzo duży nacisk również na sprawy związane z zagwarantowaniem prawnej ochrony produktów wysokiej jakości nie tylko na poziomie unijnym, ale także na mocy umów międzynarodowych z państwami trzecimi i innymi organizacjami międzynarodowymi.

II. Korzyści z uczestnictwa w systemie Chronionych Nazw Pochodzenia, Chronionych Oznaczeń Geograficznych oraz Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności oraz rolnictwa ekologicznego.

Rejestracja nazwy produktu jako oznaczenia geograficznego, nazwy pochodzenia lub gwarantowanej tradycyjnej specjalności gwarantuje, że nikt na terenie całej Unii Europejskiej nie może bezprawnie używać w obrocie zarejestrowanej nazwy. Prawo do używania znaku graficznego oraz zarejestrowanej nazwy mają wyłącznie producenci, którzy pochodzą z zarejestrowanego terytorium wytwarzający produkt zgodnie ze specyfikacją na określonym obszarze geograficznym. Przyznanie oznaczenia chroni zatem producentów przed nieuprawnionym wykorzystywaniem nazwy produktu. Pozwala to na podkreślenie unikalności produktu i umożliwia konkurencję na rynku Unii Europejskiej.

Umieszczenie znaku graficznego na opakowaniu produktu powoduje, że staje się on rozpoznawalny dla milionów konsumentów w Unii Europejskiej, dysponujących wysokimi dochodami i świadomych wysokiej jakości i unikalności oznaczonego artykułu.

W unijnym rejestrze chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych do chwili obecnej zostały zarejestrowane 34 polskie produkty, w tym 5 miodów:

Chronione Oznaczenie Geograficzne:

1. miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich,
2. miód kurpiowski,
3. miód drahimski.

Chroniona Nazwa Pochodzenia:

1. podkarpacki miód spadziowy,
2. miód z Sejneńszczyzny/Łódzieszczyzny / Seiną/Lazdiją krašto medus (pierwszy produkt transgraniczny w unijnym rejestrze, zarejestrowany wspólnie z Litwą).

Uczestnictwo w systemie rolnictwa ekologicznego pozwala na ekologiczne znakowanie wytwarzanych produktów oraz korzystanie ze wsparcia przewidzianego w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (PROW 2007-2013). W ramach programu wdrożono dwa działania: „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” oraz „Działania informacyjne i promocyjne”, które obejmują producentów produktów wysokiej jakości.

Dodatkowo w ramach mechanizmu **Polityki Rolnej (WPR) „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”** współfinansowane są działania informacyjne i promocyjne prowadzone na terenie państw Unii oraz na obszarze niektórych państw trzecich.

III. „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” PROW 2007-2013

W ramach działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” za uczestnictwo w ww. systemach jakości żywności udziela się beneficjentom pomocy przez okres 5 lat w formie rocznej płatności, której maksymalna wysokość została ustalona na podstawie kosztów stałych wynikających z uczestnictwa producenta rolnego w danym systemie.

Celem działania jest poprawa jakości produkcji i produktów rolnych przeznaczonych do spożycia przez ludzi, zwiększenie spożycia żywności wysokiej jakości oraz wsparcie rolników wytwarzających taką żywność. Działanie jest realizowane na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W ramach uczestnictwa w tym działania można otrzymać pomoc w wysokości:

- 3200 zł/rok przez pięć lat w Systemie Chronionych Nazw Pochodzenia, Chronionych Oznaczeń Geograficznych i Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności,
- 996 zł/rok przez pięć lat w ramach systemu rolnictwo ekologiczne,

W dniu 7 grudnia 2011 r. Komisja Europejska wyraziła zgodę na podniesienie maksymalnej kwoty wsparcia dla producentów rolnych w przypadku wspólnotowego systemu jakości żywności - rolnictwo ekologiczne, do wysokości 3000 zł. Zwiększona stawka wsparcia będzie obowiązywała od momentu wprowadzenia zmiany do treści PROW 2007-2013 oraz rozporządzenia wykonawczego dla działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”.

IV. „Działania informacyjne i promocyjne” PROW 2007-2013

W ramach działania „Działania informacyjne i promocyjne”, na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 czerwca 2009 r. sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Działania informacyjne i promocyjne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 99, poz. 830, z późn. zm.), można uzyskać pomoc finansową w formie refundacji 70% kwalifikowalnych kosztów faktycznie poniesionych na realizację działań informacyjnych i promocyjnych. Pomoc przyznawana jest na podstawie

umowy zawartej między Prezesem Agencji Rynku Rolnego a grupą producentów realizującą działania informacyjne i promocyjne.

Celem założeń „Działania informacyjne i promocyjne” jest zwiększenie popytu na produkty rolne i środki spożywcze objęte mechanizmami jakości żywności, pogłębienie wiedzy konsumentów o mechanizmach jakości żywności i oraz zaletach produktów objętych mechanizmami jakości żywności, a także wsparcie grup producentów skupiających podmioty aktywnie uczestniczące w systemach jakości żywności. Działania promocyjne i informacyjne mogą być realizowane na całym rynku wspólnotowym przez grupy producentów, które pochodzą z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

V. „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”

Unia Europejska za pomocą mechanizmu Wspólnej Polityki Rolnej „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych” współfinansuje działania informacyjne i promocyjne prowadzone na terenie państw Wspólnoty oraz na obszarze niektórych państw trzecich. Zasadniczym jego celem jest wsparcie kampanii, które dostarczają konsumentom wiedzę na temat walorów, specyficznych cech oraz jakości produktów rolno-spożywczych wyprodukowanych na terenie UE, a tym samym wpływają na wzrost ich sprzedaży.

Podstawę prawną tego mechanizmu stanowią następujące akty prawne:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 3/2008 w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w krajach trzecich (Dz. U. L 3 z 05.01.2008, str. 1, z późn. zm.)

- rozporządzenie Komisji (WE) nr 501/2008 ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 3/2008 w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w krajach trzecich (Dz. U. L 147 z 06.06.2008, str. 3, z późn. zm.)

W Polsce instytucją właściwą i odpowiedzialną za administrowanie tym mechanizmem jest Agencja Rynku Rolnego. Uczestnikami mechanizmu mogą być organizacje branżowe zrzeszające producentów oraz organizacje międzybranżowe zrzeszające producentów, przetwórców i dystrybutorów, które są reprezentatywne dla danej branży rolnej, posiadają odpowiedni poziom wiedzy o danej branży, w której chcą realizować proponowane działania oraz doświadczenie w jej reprezentowaniu lub realizowaniu podobnych działań.

Organizacje branżowe mogą uzyskać refundację do 80% kosztów poniesionych na realizowane w ramach ww. mechanizmu działania informacyjne i promocyjne (50% z budżetu UE i 30% z budżetu krajowego).

Ad. 8. Wprowadzenie efektywnych mechanizmów kontroli jakości importowanego miodu i niedopuszczanie do obrotu tych jego partii, które nie spełniają określonych norm.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2006 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2005 r. Nr 187, poz. 1577, z późn. zm.), artykuły rolno-spożywcze przywożone z państw niebędących członkami Unii Europejskiej, z wyłączeniem państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu

(EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, mogą być dopuszczone do obrotu w rozumieniu przepisów prawa celnego, pod warunkiem przeprowadzenia kontroli jakości handlowej przez organ Inspekcji JHARS.

Na etapie importu, kontroli Inspekcji JHARS podlegają towary, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 października 2003 r. w sprawie wyjazdu artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy oraz ich minimalnych ilości podlegających kontroli jakości handlowej (Dz. U. Nr 176, poz. 1368), w tym miód naturalny, sprowadzany z krajów trzecich w ilości od 1 tony.

Kontrolę produktów importowanych przeprowadza się po uprzednim złożeniu i wypełnieniu przez dysponenta towaru *Zgłoszenia do kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy*, którego wzór jest udostępniony na stronie internetowej Inspekcji JHARS.

Czynności kontrolne mają na celu ustalenie zgodności towaru z przepisami o jakości handlowej oraz deklaracją jakościową, przedłożoną przez importera. Miód naturalny wprowadzany do obrotu na terenie kraju powinien spełniać wymagania określone przede wszystkim w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 października 2003 r. w sprawie szczególnych wymagań w zakresie jakości handlowej miodu (Dz. U. Nr 181, poz. 1773, z późn. zm.) oraz rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 lipca 2007 r. w sprawie znakowania środków spożywczych (Dz. U. Nr 137, poz. 966, z późn. zm.), które ustanawia przepisy szczególne dotyczące znakowania omawianego produktu.

W związku z art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, kontrola jakości handlowej towarów przywożonych z zagranicy (w tym miodu) obejmuje co najmniej jedną z następujących czynności:

- a) sprawdzenie dokumentów umożliwiających identyfikację artykułu rolno-spożywczego, atestów jakościowych, wyników badań laboratoryjnych oraz innych dokumentów świadczących o jego jakości handlowej,
- b) sprawdzenie opakowania, oznakowania, prezentacji artykułu oraz warunków jego przechowywania i transportu,
- c) oględziny artykułu rolno-spożywczego (oględziny mogą obejmować sprawdzenie cech organoleptycznych),
- d) pobranie próbek oraz ich ocenę lub badanie laboratoryjne,
- e) ustalenie klasy jakości artykułu rolno-spożywczego.

O zakresie i trybie kontroli artykułów rolno-spożywczych decyduje inspektor biorąc pod uwagę specyficzne cechy badanego produktu, warunki techniczne do przeprowadzenia kontroli oraz dokumentację przedłożoną przez zainteresowany podmiot. Niezbędne czynności, wykonywane są w miejscu przeprowadzenia kontroli, po otwarciu środka transportu zawierającego produkty przewożone luzem lub na podstawie opakowań jednostkowych produktów zapakowanych.

Próbki towarów pobierane są, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 marca 2003 r. w sprawie szczególnych warunków pobierania próbek artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. Nr 59, poz. 526, z późn. zm.) i dokumentami normalizacyjnymi (dla miodu z Polską Normą PN-88/A-77626 *Miód pszczeli*), w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w oznakowaniu towaru oraz, jeżeli inspektor JHARS uzna za

niezbędne, na potrzeby przeprowadzenia oceny organoleptycznej lub wykonania badań laboratoryjnych. Z przebiegu kontroli artykułu (w tym miodu), przeprowadzonej na etapie importu sporządza się *Protokół kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy*. W przypadku, gdy towar nie spełnia wymagań w zakresie jakości handlowej określanych w przepisach o jakości handlowej lub deklarowanych przez powołucenta, wojewódzki inspektor IHARS w drodze decyzji administracyjnej zakazuje wprowadzenia tego produktu do obrotu (art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych). Niniejsza decyzja podlega rygorowi natychmiastowej wykonalności.

W okresie od 1 stycznia do 30 maja 2012 r., Inspekcja IHARS skontrolowała w obrocie z zagranicą 131 partii miodu importowanego z krajów trzecich (tj. Chin oraz Ukrainy), o łącznej masie 2 616 ton. W toku przeprowadzonych działań nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ad. 9. Rekomendowanie wprowadzania do praktyki rolniczej środków ochrony roślin o działaniu repelentnym w stosunku do owadów zapylających bezpośrednio po ich zastosowaniu oraz zwiększenie wykorzystania biologicznych metod ochrony roślin.

Z danych literaturowych wynika, że niektóre substancje czynne insektycydów wykazują działanie repelentne w odniesieniu do pszczoły miodnej np. w grupie chemicznej pyretroidów działanie repelentne wykazuje między innymi cypermetryna, alfa-cypermetryna, deltametryna, bifentryna, lamba-cyhalotryna, fenwalerat i inne. Działanie to jest jednak krótkotrwałe – od kilku godzin do 3 dni ogranicza, ale nie zapobiega całkowicie kontaktowi owadów z insektycydami. Z drugiej jednak strony należy zwrócić uwagę na fakt, że badania laboratoryjne próbek pszczoł, u których podejrzewane jest zatrucie wywołane środkami ochrony roślin, prowadzone w latach 2005-2011 przez Laboratorium Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin Terenowej Stacji Doświadczalnej w Białymstoku Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego wskazują, że najczęściej w analizowanych próbkach wykrywane były substancje aktywne z tej właśnie grupy (bifentryna, cypermetryna i jej izomery). Działanie repelentne względem pszczoł środków ochrony roślin powinno być, więc najpierw potwierdzone wynikami stosownych badań.

Potrzeba poszukiwania rozwiązań, które pozwoliłyby zapewnić ochronę upraw przed organizmami szkodliwymi dla roślin na odpowiednim poziomie, pozwalającym na zachowanie opłacalności ekonomicznej produkcji rolniczej, przy jednoczesnym ograniczeniu skutków negatywnych takich jak presja na środowisko naturalne i ograniczanie bioróżnorodności agrocenoz, pojawianie się organizmów szkodliwych dla roślin odpornych na działanie środków ochrony roślin oraz obecność pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych w ilościach zagrażających zdrowiu konsumentów, doprowadziła do opracowania podstaw integrowanej ochrony roślin.

Integrowana ochrona roślin jest sposobem ochrony roślin przed organizmami szkodliwymi, polegającym na wykorzystaniu wszystkich dostępnych metod ochrony roślin, w szczególności metod niechemicznych, w sposób minimalizujący zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska. Ten system produkcji roślinnej wykorzystuje w pełni wiedzę o organizmach szkodliwych dla roślin (w szczególności o ich biologii i szkodliwości) w celu określenia optymalnych terminów dla podejmowania działań zwalczających

te organizmy, a także wykorzystuje naturalne występowanie organizmów pożytecznych, w tym drapieżców i pasożytów organizmów szkodliwych dla roślin, a także posługuje się ich introdukcją. Pozwala to ograniczyć stosowanie chemicznych środków ochrony roślin do niezbędnego minimum i w ten sposób ograniczyć presję na środowisko naturalne oraz chroni bioróżnorodność środowiska rolniczego.

Ważnymi narzędziami, wykorzystywanymi w integrowanej ochronie roślin są:

1. metodyki integrowanej ochrony roślin poszczególnych upraw,
2. progi ekonomicznej szkodliwości patogenów – progi te określają, kiedy stosowanie chemicznej ochrony roślin staje się ekonomicznie opłacalne, tzn. przy jakiej liczebności organizmu szkodliwego dla roślin straty, jakie może on spowodować, przewyższają koszty jego chemicznego zwalczania,
3. systemy wspomaganie decyzji w ochronie roślin – systemy te, bazujące na znajomości biologii organizmów szkodliwych, wskazują optymalny termin wykonania chemicznych zabiegów ochrony roślin.

Obowiązek stosowania zasad integrowanej ochrony roślin przez wszystkich profesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin począwszy od dnia 1 stycznia 2014 r. wynika z postanowień art. 14 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. *ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów* (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2009, str. 71) oraz rozporządzenia nr 1107/2009. Artykuł 55 ww. rozporządzenia stanowi, że środki ochrony roślin muszą być stosowane właściwie. Właściwe stosowanie środków ochrony roślin obejmuje m.in. zgodność z postanowieniami dyrektywy 2009/128/WE, a od dnia 1 stycznia 2014 r. zgodność z ogólnymi zasadami integrowanej ochrony roślin, o których mowa w art. 14 oraz załączniku III do tej dyrektywy.

Zgodnie z ogólnymi zasadami integrowanej ochrony roślin określonymi w załączniku III do dyrektywy 2009/128/WE:

- 1) nad chemiczne metody zwalczania organizmów szkodliwych przedkładać należy metody biologiczne, fizyczne i inne metody niechemiczne, jeżeli zapewniają one ochronę przed organizmami szkodliwymi;
- 2) zapobieganie występowaniu organizmów szkodliwych powinno być osiągane m.in. przez:
 - a) stosowanie płodozmian,
 - b) stosowanie właściwej agrotechniki,
 - c) stosowanie odmian odpornych lub tolerancyjnych oraz materiału siewnego i nasadzeniowego poddanego ocenie zgodnie z przepisami o nasiennictwie,
 - d) stosowanie zrównoważonego nawożenia, wapnowania, nawadniania i melioracji,
 - e) stosowanie środków zapobiegających introdukcji organizmów szkodliwych,
 - f) ochronę i stwarzanie warunków sprzyjających występowaniu organizmów pożytecznych,
 - g) stosowanie środków higieny fitosanitarnej (takich jak regularne czyszczenie maszyn i sprzętu wykorzystywanego w uprawie roślin), aby zapobiec rozprzestrzenianiu się organizmów szkodliwych,
 - h) stosowanie środków ochrony roślin w sposób ograniczający ryzyko powstania odporności u organizmów szkodliwych.

Jednocześnie w myśl art. 4 dyrektywy 2009/128/WE państwa członkowskie powinny także przyjąć krajowe plany działania służące ograniczeniu ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin, w których określają cele ilościowe, środki podejmowane dla osiągnięcia tych celów, a także harmonogramy ich osiągania. W krajowych planach działania państwa członkowskie powinny opisać, w jaki sposób będą wspierały rozwój integrowanej ochrony roślin oraz alternatywnych dla chemicznych środków ochrony roślin metod ochrony roślin przed organizmami szkodliwymi, a także w jaki sposób będą wdrażały poszczególne postanowienia dyrektywy 2009/128/WE, dotyczące w szczególności:

- 1) zapewnienia systemu szkoleń dla profesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin, dystrybutorów tych preparatów oraz doradców, świadczących usługi w zakresie ochrony roślin;
- 2) podnoszenia świadomości ogółu społeczeństwa odnośnie środków ochrony roślin;
- 3) zapewnienia nadzoru nad stanem technicznym sprzętu do stosowania środków ochrony roślin, znajdującego się w użytkowaniu;
- 4) ochrony środowiska wodnego i wody pitanej przed skażeniem środkami ochrony roślin;
- 5) zmniejszenia stosowania pestycydów lub zagrożeń z nich wynikających na obszarach dostępnych dla szczególnie wrażliwych grup ludności oraz cennych przyrodniczo;
- 6) wdrożenia zasad integrowanej ochrony roślin przez profesjonalnych użytkowników tych preparatów;
- 7) monitorowania ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin.

Obecnie trwają w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi prace nad projektem ustawy o środkach ochrony roślin, która implementuje do prawa krajowego postanowienia dyrektywy 2009/128/WE oraz rozporządzenia 1107/2009. Prace nad założeniami Krajowego planu działania są prowadzone równoległe do prac nad projektem ustawy o środkach ochrony roślin. Określone w założeniach do Krajowego planu działania rozwiązania zmierzające do zmniejszenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin oraz zależności produkcji rolnej od ich stosowania wynikają ze specyfiki i uwarunkowań polskiego rolnictwa oraz analizy dotychczasowych działań w tym obszarze. Ponieważ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi pragnie zapewnić możliwie szeroki zakres konsultacji tego dokumentu, do zgłaszania uwag do założeń Krajowego planu działania zaproszono 107 podmiotów, obejmujących jednostki naukowo badawcze, a także instytucje i organizacje pozarządowe, w tym organizacje społeczno-zawodowe rolników.

Aktualna wersja założeń Krajowego planu działania została zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (<http://www.mjirrol.gov.pl>) w zakładce Informacje branżowe → Produkcja roślinna → Ochrona roślin → Krajowy plan działania na lata 2013-2017.

Jednocześnie Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi na ww. stronie internetowej w zakładce Informacje branżowe → Produkcja roślinna → Ochrona roślin → Integrowana Ochrona Roślin sukcesywnie zamieszcza kolejne, opracowane na zlecenie Ministerstwa metodyki integrowanej ochrony roślin dla poszczególnych upraw oraz informacje o dostępnych systemach wspomagania podejmowania decyzji w ochronie roślin.

Ad. 10. Przekazanie Komisji raportów na temat wpływu neonikotynoidów na zdrowie ludzi, zwierząt, w tym pszczół.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że żądanie Komisji jest sformułowane ogólnie i nie wskazuje konkretnie, jakiego raportu oczekuje Komisja. W związku z powyższym przekazuję w załączeniu najnowszy raport w tym zakresie, przygotowany przez Europejskie Biuro ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) w związku z publikacją artykułów w magazynie „science” dot. wpływu na orientację pszczół subletalnych dawek substancji czynnej tiametoksam oraz jej wpływu na trzmielę.⁶

W tym kontekście niezwykle istotny jest fakt, że Komisja Europejska zwróciła się w trybie art. 21 rozporządzenia nr 1107/2009 do EFSA o pomoc naukową i techniczną w zakresie przeprowadzenia ponownej oceny ryzyka substancji czynnych tiametoksam, chlotianidyna, acetamipryd, tiachlopryd oraz imidachlopryd pod względem stwarzania przez te substancje zagrożeń dla pszczół, w szczególności biorąc pod uwagę ostry i chroniczny wpływ na przeżywalność i rozwój rodzin pszczelich (w tym wpływ na czerw oraz zachowanie pszczół) jak również wpływ subletalnych dawek ww. substancji na przeżywalność pszczół i ich zachowanie. Opinia naukowa EFSA w tym zakresie, która ma zostać przygotowana w terminie do **31 grudnia 2012 r.** będzie podstawą do ewentualnych dalszych działań Komisji Europejskiej w zakresie statusu prawnego ww. substancji czynnych, a co za tym idzie – ewentualnych dalszych działań na poziomie krajów członkowskich w zakresie zezwoleń na wprowadzenie do obrotu środków ochrony roślin, udzielonych przez urzędy właściwe ds. rejestracji środków ochrony roślin. W załączeniu przekazuję kopię pisma Dyrekcji Generalnej ds. Zdrowia i Ochrony Konsumenta Komisji Europejskiej kierowanego do EFSA w powyższej sprawie – znak Ares(2012)511037 z dnia 25 kwietnia 2012 r.

Dodatkowo przekazuję w załączeniu skrócone raporty z oceny substancji czynnych acetamipryd, chlotianidyna, imidachlopryd, tiachlopryd oraz tiametoksam⁸:

- "Review report for the active substance acetamipryd" SANCO/1392/2001
- "Review report for the active substance clothianidin" SANCO/10533/05
- "Review report for the active substance imidacloprid" SANCO/108/08
- "Review report for the active substance thiacloprid" SANCO/4347/2000
- „Review report for the active substance thiamethoxam" SANCO/10390/2002.

R. Powiercion
 1.00. Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
 PODSEKRECIARZ STANU
Andrzej Buziński

⁶ Mickael Henry i inni "A Common Pesticide Decreases Foraging Success and Survival in Honey Bees" oraz Penelope R. Whitehorn i inni "Neonicotinoid Pesticide Reduces Bumble Bee Colony Growth and Queen Production"

⁷ European Food Safety Authority; Statement on the findings in recent studies investigating sub-lethal effects in bees of some neonicotinoids in consideration of the uses currently authorised in Europe. EFSA Journal 2012;10(6):2752. [27 pp.] doi:10.2903/j.efsa.2012.2752. Dostępne na stronie internetowej: www.efsa.europa.eu/efsajournal

⁸ Dostępne pod adresem:

http://ec.europa.eu/sanco_pesticides/public/index.cfm?event=activesubstance_selection

Załączniki:

1. European Food Safety Authority: Statement on the findings in recent studies investigating sub-lethal effects in bees of some neonicotinoids in consideration of the uses currently authorised in Europe. *EFSA Journal* 2012;10(6):2752.
2. kopia pisma Dyrekcji Generalnej ds. Zdrowia i Ochrony Konsumentów Komisji Europejskiej kierowanego do EFSA – znak Ares(2012)511037 z dnia 25 kwietnia 2012 r.
3. „Review report for the active substance **acetamipryd**” SANCO/1392/2001
4. „Review report for the active substance **clothianidin**” SANCO/10533/05
5. „Review report for the active substance **imidacloprid**” SANCO/108/08
6. „Review report for the active substance **thiacloprid**” SANCO/4347/2000
7. „Review report for the active substance **thiamethoxam**” SANCO/10590/2002